

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCXLIX. ad annum DCLXXVI.

Parisiis, 1644

Epistola Beati Isidori Ivnioris, Episcopi Hispalensis Ecclesiae, ad
Leundefredum episcopum Cordubensis ecclesiae directa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15300

ANNO
 CHRASTI
 655.

Emeritensis, vbi dicitur & legitur; *archipresbyterum, archidiaconum, & primicerum*. Siliculus erat primicerius Toletanus, siue primicerus: & erat specialis dignitas, vt archidiaconus, & archipresbyter. Et erat primicerius, vel primicerus subdiaconibus & clericis prepositus, eorumque gerebat curam: vt ex eodem Concilio constat cap. 14. vbi agitur de diuidenda pecunia oblata ecclesie in tres partes: prima episcopo conceditur, secunda presbyteris & diaconibus: de tertia sic dicitur: *Tertia vero subdiaconibus & clericis tribuatur, vt a primicero, iuxta quod in officio eos prescit esse intentos, ita singulis dispensetur.*

Vt autem exacte intelligatur primicerii officium, apponam epistolam Isidori iunioris, episcopi Hispalensis, ad Leudefredum episcopum Cordubensem, quam ex codice M.S. bibliothecae diui Laurentii (Philippi regis catholici admirabile opus) perantiquo, dicto Vigilano, excerpti: vbi de officiis ecclesiasticis quid censuerit seculum antiquum, clare cognosces.

EPISTOLA
 BEATI ISIDORI IUNIORIS,
 EPISCOPI HISPALENSIS ECCLESIAE,
 ad Leudefredum episcopum Cordubensis ecclesiae directa.

Domino meo Dei seruo, Leudefredo episcopo, Isidorus.

PERLECTIS sanctitatis tuae literis gauisus sum, quod optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quae in consequentibus insinuare eloquii tui sermo studuit, gratias ago Deo, quod sollicitudinem officii postulatis impendis, & qualiter ecclesiastica officia ordinentur perquiris. Et licet omnia prudentiae vestrae sint cognita, tamen quia affectu paterno me consulis, ex parte qua valeo, expediam, & de omnibus ecclesiae gradibus quid ad quem pertineat, eloquar.

Epistola
 Isidori iunioris.

Ad ostiarium namque pertinent clauis ecclesiae, vt claudat & aperiat templum Dei, & omnia quae sunt intus extraque custodiat: fideles recipiat, excommunicatos & infideles proiciat.

Ostiarii officium.

Ad acolythum pertinet preparatio luminariorum in sacrario: ipse cereum portat, ipse suggesta pro eucharistiae calice preparat.

Officium
 Acolythi.

Ad exorcistam pertinet, exorcismos memoriter retinere, manum super energumenos & catechumenos exorcizandos imponere.

Exorcistae.

Concil. Tom. 15.

Vu

Psalmistæ.

Ad psalmistam pertinet officium canendi, dicere benedictiones, psalmum, laudes, sacrificium, responsoria, & quidquid pertinet ad cantandi peritiam.

Lectores.

Ad lectorem pertinet, lectiones pronuntiare, & ea quæ prophetæ vaticinauerunt, populis prædicare.

Subdiaconi.

Ad subdiaconum pertinet, calicem & patenam ad altarium Christi deferre, & Leuitis tradere, eisque administrare: vrceolum quoque, & aquamanilem, & manutergium tenere, & episcopo, & presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altarium manibus aquam præbere.

Diaconi.

Ad diaconum pertinet, assistere sacerdotibus, & ministrare in omnibus quæ aguntur in sacramentis Christi; in baptismo scilicet, in chrismate; in patena & calice oblationes inferre, & disponere in altario, componere mensam Domini, atque vestire, crucem ferre, prædicare euangelium & Apostolum. Nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconibus nouum prædicare præceptum est. Ad ipsum quoque pertinet officium precum, recitatio nominum: ipse præmonet preces ad Dominum, ipse hortatur orare, ipse clamat, & pacem ipse annuntiat.

Presbyteri.

Ad presbyterum pertinet, sacramentum corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere populum.

Episcopi.

Ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, vinctio altaris, confectio chrismatis. Ipse prædicta officia & ordines ecclesiasticos constituit. Ipse sacras virgines benedicit: & dum præsit vnusquisque in singulis, hic tamen est præordinator in cunctis. Hi sunt ordines & ministeria clericorum, quæ tamen auctoritate pontificali in archidiaconi cura, & primicerii, ac thesaurarii sollicitudine diuidentur.

Archidiaconi.

Archidiaconus enim imperat subdiaconibus & Leuitis, ad quem ista ministeria pertinent: ordinatio vestiendi altaris a Leuitis, cura incensi, & sacrificii deferendi ad altare, cura subdiaconorum de subinferendis ad altare in sacrificio necessariis: sollicitudo, quis Leuitarum Apostolum & euangelium legat, quis preces dicat, seu responsorium in dominicis diebus, aut solennitatum. Sollicitudo quoque parochitanorum, & ordinatio, & iurgia ad eius pertinent curam. Pro reparandis diocesanis basilicis, ipse suggerit

ANNO
 CHRISTI
 653.

facerdoti. Ipse inquit parochias cum iussione episcopi, & ornamenta, vel res basilicarum parochitanarum, gesta libertatum ecclesiasticarum episcopo idem defert. Collectam pecuniam de communione ipse accipit, & episcopo defert, & clericis partes proprias idem distribuit. Ab archidiacono nuntiatur episcopo excessus diaconorum: ipse denuntiat sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies atque solennitatum, & ab ipso publice in ecclesia prædicatur.

Quando autem archidiaconus absens est, vicem eius diaconus sequens adimplet.

Ad primicerium pertinent acolythi & exorcistæ, psalmista atque lectores: signum quoque dandi pro officio clericorum, pro vitæ honestate, & officium meditandi, & peragendi sollicitudo, lectiones, benedictiones, psalmum, laudes, offertorium, & responsoria, quis clericorum dicere debeat. Ordo quoque & modus psallendi in choro pro solennitate & tempore; ordinatio pro luminariis deportandis. Si quid etiam necessarium pro reparatione basilicarum quæ sunt in vrbe, ipse denuntiat sacerdoti: epistolas episcopi pro diebus ieiuniorum parochianis per ostiarios iste dirigit. Clericos quos delinquere cognoscit, iste distringit. Quos vero emendare non vult, eorum excessus ad agnitionem episcopi defert. Basilicarios ipse constituit, & matriculas ipse disponit. Quando autem primicerius absens est, ea quæ prædicta sunt ille exequitur, qui ei aut loco est proximus, aut eruditione in his expediendis intentus.

Primicerii
 officium
 quod.

Ad thesaurarium pertinent basilicarii & ostiarii, ordinatio incensi præparandi, cura chrismae conficiendæ, cura baptisterii ordinandi. Præparatio luminariorum in sacrario, præparatio sacrificii de his quæ immolanda sunt. Ad eum venient de parochiis pro chrisma: & cereos, oblationes altaris ipse accipit a populo, ipse colligit per ecclesias cereos in festiuitatibus. Ad eum pertinent ornamenta, & vestimenta altaris: quidquid in vsu templi est, sub eius ordinatione existit: ornamenta basilicarum, quæ in vrbe sunt, & non habent presbyteros, ipse custodit. De candelis autem, & cereolis quotidianis quidquid superest in basilicis, basilicarius per singulos menses huic deportat:

Thesaurarii
 munus.

ex quibus thesaurarius dat quartam basilicario, tres reli-
quas partes diuidit æqualiter sibi cum primicerio & pre-
sbytero, qui missam celebrat in eadem basilicam.

Oeconomi
officium.

Ad œconomum pertinet reparatio basilicarum, atque
constructio: actiones ecclesiæ in iudiciis, vel in proferen-
do, vel in respondendo: tributum quoque acceptio, & ra-
tiones eorum quæ inferuntur, cura agrorum, & cultura
vinearum, causæ possessionum & seruitialium, stipendia
clericorum, viduarum, & deuotarum pauperum, dispen-
satio vestimenti & victus domesticorum clericorum, ser-
uitialium quoque, & artificum: quæ omnia cum iussu &
arbitrio sui episcopi ab eo implentur.

Hæc sunt enim, quæ vela maioribus per officiorum or-
dines distributa sunt, vel consuetudine ecclesiarum in v-
numquemque seruata. Nec aliquid ex his nostri iudicii
deputes, nisi quod aut ratio docuit, aut vetustatis anti-
quitas sanxit.

Pater mo-
nasterii
quis consti-
tuendus.

Patrem autem monasterii vnde innotuistis, illum præ-
ferri oportet, quem sancta vita & probitas morum com-
mendat: quique dum subiectus extitit, fraus in illo non
fuit, huic iustæ gratiæ cumulantur, dicente Domino: *Quia
in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam.* Qui vero adhuc
sub regimine positus improbe vixit, & fratribus fraudem
facere non pertimuit, hic prælatus, licenter ac libere ma-
iora & deteriora committet, dum se in potestate & liber-
tate aspexerit. De talibus enim dicit Apostolus: *Sed vos in-
iuriam facitis & fraudatis; & hoc fratribus. An nescitis, quia
iniqui regnum Dei non possidebunt?* Sed nobis ista sufficiant di-
cere tibi, quod Deo dignum existimas adimplere. Post
hæc autem precari tuam sanctitatem non desino, vt pro
me intercessor apud Deum existas: vt quia meo vitio la-
psum sum, per te remissionem consequar peccatorum. A-
men. *Hæc Isidorus de ecclesiasticis officiis.*

1. Cor. 6.

u De subscriptionibus virorum illustrium officii palatini.

Qui quot-
ue comites,
duces &
proceres
subscripe-
runt?

Hic subscribunt comites decem & sex, inter quos, Hodoacrus co-
mes scantiarum, Ofilo cubiculariorum, Paulus notariorum, Ri-
cilla patrimoniorum, Cunifridus spathariorum: duces vero se-
ptem: proceres vero tres.

Cum vero toto hoc opere id potissimum nobis propositum fue-
rit, vt post Concilia ipsa ad Gothicorum codicum fidem omni, quo